

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

იესო ქრისტე

იესო ქრისტე

იესო ქრისტე (ბერძნ. Ἰησοῦς Χριστός), განკაცებული ძე ღმერთი, ყოვლადწმინდა სამების მეორე ჰიპოსტასი, რომელმაც ცოდვით დაცემული ადამიანის გამოხსნის, მისთვის დასაბამით მინიჭებული ხატებისა და მსგავსების განახლებისა და განღმრთობის მიზნით ქალწულ მარიამისაგან შეისხა ხორცი და როგორც სრული ღმერთი და სრული კაცი მოევლინა ქვეყნიერებას.

მართლმადიდებელი ეკლესია ი. ქ-ს ორ შობას აღმსარებლობს. კერძოდ, ყოვლადწმინდა სამების მეორე ჰიპოსტასი, ერთი მხრივ, დაუსაბამოდ და მარადიულად იშვება მამისაგან, ხოლო, მეორე მხრივ, უკანასკნელ ჟამს ქალწულ მარიამისაგან ხორცშესხმული (განკაცებული) ევლინება ქვეყნიერებას. საეკლესიო დოგმატების თანახმად, ძე ღმერთმა საკუთარ ჰიპოსტასში ურთიერთდამტევნელობით, შეურწყმელად, შეურევნელად, განუყოფლად და განუშორებლად შეაერთა საღვთო და ადამიანური ბუნება. თვით სახელდება „იესო ქრისტე“

ცხადყოფს და სრულად იტევს ჭეშმარიტ სწავლებას ღვთის განკაცების შესახებ, ვინაიდან, ერთი მხრივ, ებრაული სახელი „იესო“ ნიშნავს „მაცხოვარს“ ანუ „მხსნელს“ (ჭეშმარიტი მხსნელი და მაცხოვარი მხოლოდ ბუნებითი ღმერთია), ხოლო მეორე მხრივ, ბერძნ. სახელი „ქრისტე“ (რასაც ებრაულში შეესატყვისება „მესია“), ნიშნავს „ცხებულს“, რითაც მაცხოვრის ჭეშმარიტი ადამიანური ბუნება ცხადდება (საზოგადოდ, მხოლოდ ქმნილება

შეიძლება იყოს ცხებული და არა „ღმრთეება“). აქედან გამომდინარე, ჭეშმარიტად ცხებულია მაცხოვრის კაცობრივი ბუნება მაცხოვრისვე „ღმრთეებით“.

წმ. წერილში ი. ქ. მრავალი სახელით არის მოხსენიებული: ძე ღვთისა, ძე კაცისა, ძე დავითისა, მხსნელი, სიმართლის მზე, მოძღვარი, იესო ნაზარეტელი, კრავი, ცხებული, ყრმა ღვთისა და სხვა.

წუთისოფლად მოსული ღმერთის - ი. ქ-ს ცხოვრებისა და სწავლებების შესახებ მოძღვრებას გადმოგვცემს ახალი აღთქმის წიგნები, რ-თა შორის განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა ოთხი მახარებლის მიერ (მათე, მარკოზი, ლუკა და იოანე) დანერგილი ოთხი სახარება. უნდა აღინიშნოს, რომ ჯერ კიდევ ძველ აღთქმაში ზედმინევნითი სიზუსტით იყო ნაწინასწარმეტყველები მესიასთან დაკავშირებული მოვლენები: შობა ქალწულისგან (ესაია წინასწარმეტყველი 7.14); წუთისოფელში მისი მოვლინება ბაბილონური ტყვეობიდან 490 წ. შემდეგ (დანიელ წინასწარმეტყველი 9); ბეთლემში დაბადება (მიქა წინასწარმეტყველი 5. 1-2); ყრმობის ასაკში ეგვიპტისთვის თავის შეფარება და კვლავ უკან, პალესტინაში დაბრუნება (ოსია წინასწარმეტყველი 11.1); დასახლება ნაზარეთში (ესაია წინასწარმეტყველი 11.1); ახალი აღთქმის დადება იუდეველებისა და წარმართებისადმი (იერემია წინასწარმეტყველი 31. 30-31); დიდებით შესვლა იერუსალიმში (სოფონია წინასწარმეტყველი 3. 14-20; ზაქარია წინასწარმეტყველი 9.9); ტანჯვა და სიკვდილი (ესაია წინასწარმეტყველი 53); სიკვდილისა და ჯოჯოხეთის მეუფების შემუსრვა (ოსია წინასწარმეტყველი 13.14); მესამე დღეს მკვდრეთით აღდგომა (იონა წინასწარმეტყველი 2; ოსია წინასწარმეტყველი 6. 1-2); ამაღლება და გარდამოვლენა სულიწმინდისა (იოველ წინასწარმეტყველი 2. 28-32).

სახარებისეული თხრობის თანახმად, მთავარანგელოზმა გაბრიელმა მარადქალწულ ყოვლადწმინდა მარიამს ახარა, რომ სულიწმინდა გადმოვიდოდა მასზე, შობდა ძეს და დაარქმევდა მას იესოს.

ყოვლადწმინდა ღვთისმშობელი მარიამი და მისი დამწინდველი - მართალი იოსები ქ. ნაზარეთში ცხოვრობდნენ. ისინი დიდი იუდეველი მეფის, ბეთლემელი იესეს ძის - დავითის შთამომავალნი იყვნენ. ამიტომაც ავგუსტოს კეისრის ბრძანებით დაწყებული აღწერისას ქ. ბეთლემში (დავითის ქალაქში) უნდა ჩასულიყვნენ. სწორედ მგზავრობის დროს ბეთლემის ერთ-ერთ გამოქვაბულში (ძვ. ქართულით - „ქვაბში“) იშვა იესო. მესიის დაბადება პირველად ანგელოზებისგან მწყემსებს ეუწყათ, რ-ებიც მიეახლნენ და თაყვანი სცეს მას. რვა დღის მესია, ებრაელთა წესისამებრ, წინადაცვითეს და „იესო“ უწოდეს, როგორც ეს ანგელოზისგან იყო გაცხადებული. აღმ-იდან მოსულმა მოგვებმა მხსნელის დაბადება ცაზე გამოჩენილი ვარსკვლავით შეიტყვეს, რ-მაც მათ ქრისტეს სამყოფელისკენ უწინამძღვრა. პალესტინაში ჩასულმა მოგვებმა იესოს ძღვენი მიართვეს: ოქრო, გუნდრუკი და მური; ოქრო - როგორც ბუნებით მეუფეს, გუნდრუკი (საკმეველი) - როგორც ღმერთს და მური

(მრონის სახეობა) – როგორც მოკვდავ ადამიანს, რითაც ღვთის განკაცება აღიარეს.

ანგელოზის უწყებით, იოსებმა ახალშობილი იესო ღვთისმშობელთან ერთად ეგვიპტეში გაარიდა ებრაელთა მეფე ჰეროდეს, რ-მაც მოგვებისაგან შეიტყო, რომ აღსრულდა ძველალთქმისეული წინასწარმეტყველება და იშვა იუდეველთა ახალი მეფე. ჰეროდემ მოსმენილი ამბავი საკუთარი სამეფო ტახტის დაკარგვის წინაპირობად მიიჩნია, ამიტომ გამოსცა ბრძანება, რ-ის თანახმადაც ბეთლემსა და მის შემოგარენში ორი წლის ასაკამდე ყველა ყრმა უნდა დაეხოცათ. ჰეროდეს გარდაცვალების შემდეგ წმინდა ოჯახი პალესტინაში დაბრუნდა და ქალაქ ნაზარეთში დასახლდა, რითაც აღსრულდა ერთ-ერთი წინასწარმეტყველება, რომ იესოს ნაზარეველი ეწოდებოდა.

ოთხთავი ქრისტეს ბავშვობის შესახებ თითქმის არაფერს გვამცნობს, გარდა ლუკას სახარებისა, რ-შიც მახარებელი აღწერს პასექის დღესასწაულზე წმინდა ოჯახის გამოჩენას იერუსალიმში 12 წლის იესოსთან ერთად და იქვე აღნიშნავს: „ხოლო ყრმაჲ იგი აღორძინდებოდა და განმტკიცნებოდა სულითა და აღივსებოდა სიბრძნითა, და მადლი ღმრთისაჲ იყო მის ზედა“ (ლუკა, 2.40). იესოს სასაუბრო ენა არამეული იყო.

ი. ე. 30 წლის ასაკში იოანე ნათლისმცემლის მიერ მოინათლა მდ. იორდანეში, რითაც დასაბამი დაედო მესიის საზოგადოებრივ ასპარეზს. 40 დღე მარხვითა და ლოცვით უდაბნოში განმარტოებულმა იესომ მაცდური ეშმაკი დაამარცხა. პირველი სასწაული გალილეის ქ. კანაში ქორწილის დროს აღასრულა, სადაც რამდენიმე მოციქულთან ერთად იმყოფებოდა და წყალი ღვინოდ აქცია. მიუხედავად იმისა, რომ ხსენებული სასწაულის „ჟამი“ ჯერ არ დამდგარიყო, მაცხოვარმა დედის, ყოვლადწმინდა მარიამის თხოვნით მოახდინა ის. ქ. კანაში განხორციელებული საკვირველთმოქმედება იესოს საღვთო დიდების წარმომჩენი პირველი ნიშანი იყო, რაშიც მოციქულებმა მისი ღვთაებრივი ძალმოსილება განჭვრიტეს. შემდგომში განხორციელებული მრავალი სასწაულის მიზეზით მაცხოვარს, გარდა თორმეტი მოციქულისა, სხვა მრავალი მიმდევარი გამოუჩნდა, რამაც იუდეური სინედრიონის წევრები, ფარისევლები და სადუკეველები დიდად შეაშფოთა. ერთ-ერთი მოციქულის, ვერცხლისმოყვარეობის ვნებით გონებადაბნელებული იუდას გაცემის შედეგად მესია შეიპყრეს, პალესტინაში დადგენილი რომაელი მმართველის, პილატეს მეშვეობით ჯვარცმის სასიკვდილო განაჩენი გამოუტანეს და გოლგოთის მთაზე ორ ავაზაკს შორის აცვეს ჯვარს (იხ. ჯვარცმა). ჯვარზე კაცობრივი ბუნებით მოკვდინებული ი. ე. სამი დღის შემდეგ აღდგა (იხ. აღდგომა), აღდგომიდან მეორმოცე დღეს კი ამაღლდა (იხ. ამაღლება) და დაჯდა „მარჯვენით მამისა“. განკაცებული ღმერთის, ი. ე-ს ქვეყნიური ცხოვრება 33 წელი გაგრძელდა. უფლის ჯვარცმით, სიკვდილითა და აღდგომით აღსრულდა ძველალთქმისეული მოლოდინი ჯოჯოხეთის მეუფების შემუსრვისა და კაცობრიობის ახალ სულიერ მდგომარეობას დაედო დასაბამი. მართლმადიდებელი ეკლესია ი. ე-ს ორ მოსვლას ასწავლის, რ-თაგან პირველი ადამიანთაგან დაფარულად, უდიდესი სიმდაბლით და შეურაცხი სახით, ანუ „მონის ხატით“ განხორციელდა ქ.

ბეთლემში, ხოლო მეორე მეუფებითი დიდებით აღსრულდება სამერმისოდ, საუკუნეთა დასასრულს, რასაც კაცობრიობის მკვდრეთით აღდგომა და საყოველთაო სამსჯავრო მოჰყვება. ი. ქ., როგორც განკაცებული ღმერთი და მესია, ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო შ ი I ს-შივე იქნა განდიდებული მცხეთელი ებრაელების მიერ. უძველესი ისტ. წყაროების თანახმად, ღვთისმშობლის მიერ საკუთარი ძისტვის მოქსოვილი საუფლო კვართი პალესტინაში ჩასულ ელიოზ მცხეთელს ერგო წილისყრის შედეგად. მან კვართი მცხეთაში ჩამოაბრძანა და გადასცა საკუთარ დას – სიდონიას, რ-მაც უდიდესი სინშიდის – საუფლო კვართის მიღებისას „მიირქვა იგი და სული განუტევა“. ელიოზის და კვართთან ერთად დაკრძალეს დღევანდელი სვეტიცხოვლის ტაძრის ადგილას. „საფლავი იგი“ (კვართის სამკვიდრო) დღემდე ხელშეუხებელია. საუფლო კვართის სვეტიცხოველში არსებობის გამო მცხეთა მეორე იერუსალიმად იწოდება.

ანდრია მოციქულის (პირველწოდებულის) მოციქულებრივი მოღვაწეობის შედეგად ი. ქ-ს მოძღვრებას ქართველი ხალხი I ს-იდანვე ეზიარა, ხოლო IV ს. ქართლში ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადებამ არსებითად განსაზღვრა ჩვენი ქვეყნის კულტ., სოც. და პოლიტ. ცხოვრება და ისტორია.
